

Azərbaycan Texniki Universitetinin

Elmi – Metodiki Şurasının sədri

prof. N.A.Yusifbəyli

"Kimya texnologiya, təkrar emal və ekologiya" kafedrasının müdiri

Yusubov Fəxrəddin Vəli oğlu

tərəfindən

TƏQDİMAT

Kafedranın əməkdaşları Dos.Abdullayeva Nuriyyə Zəlimxan qızı, ass. Yariyeva Aynurə Mübariz qızı

(elmi adı, elmi dərəcəsi, S.A.A.)

tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyinin 370 nömrəli 13.08.2020 tarixli əmri ilə 050614 – Həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi mühəndisliyi ixtisası üzrə
(ixtisasın (proqramın) şifri və adı)

bakalavriat səviyyəsi üçün təsdiq olunmuş dövlət standartı əsasında hazırlanan
(bakalavriat, magistratura)

tədris planına seçmə statusunda 210 saatlıq və 7 kredit miqdarı ilə daxil edilmiş
(məcburi, seçmə)

İFS-4165y - "Qəza-xilasetmə işlərinin aparılma taktikası"

(fənnin kodu və adı)

fənni üzrə azərbaycan dilində və 9 səhifə həcmində
(azərbaycan, rus)

eyni adlı

adlı

(eyni adlı və ya müəllif tərəfindən təyin edilmiş)

fənn proqramı tərtib edilmişdir.

(elmi metodiki işin növü)

Müəllif(-lər) işin hazırlanmasında özündən öncə yazılmış əsərlərdən istifadə etmişdir.

Əsərlərə mütləq mənbə kimi istinad edilmişdir.

İstinadlardan müzakirə və təhlil məqsədilə yararlanılmışdır.

İstifadə edilmiş mənbələr işin elmi – texniki tərəfinin aktual olmasını isbat edir.

Yuxarıda qeyd olunan vəsaitin ədəbiyyatlardan və digər informasiya mənbələrindən zəruri, etik və qanuni əsaslarla istifadə olunaraq hazırlanmasını təsdiq edir.

Kafedra müdiri:

Tarix:

Azərbaycan Texniki Universitetinə

dos. Nuriyyə Abdullayeva

ass. Aynurə Yariyeva

tərəfindən

Ə R İ Z Ə

Bildiririk ki, Azərbaycan Texniki Universitetinə qrif almaq üçün təqdim etdiyimiz 050614-"Həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi mühəndisliyi" ixtisasının bakalavr pilləsi üçün tərtib edilən İFS-4165y-"Qəza xilasetmə işlərinin aparılma taktikası" fənn proqramının əlyazmasında başqa əsərlərdən və mənbələrdən qeyri-qanuni istifadə hallarına yol verilməmişdir. Bunun əksi müəyyən olunduğu təqdirdə, verilmiş qrifin və bundan irəli gələn digər hüquq və əldə edilən üstünlüklərin ləğvinə səbəb ola biləcəyindən xəbərdaram.

İmza:

dos. Abdullayeva N.Z.

ass. Yariyeva A.M.

Tarix: "____" _____ 2025-cü il

**“Kimya texnologiya, təkrar emal və ekologiya” kafedrasının
09 sentyabr 2022-cü il tarixli iclasının 01 sayılı protokolundan**

ÇIXARIŞ

1. Dərslik, dərs vəsaiti, metodik göstərişlərin və fənn proqramlarının nəşri barədə.

EŞİDİLDİ: Kafedra müdiri, t.e.d., professor Yusubov Fəxrəddin Vəli oğlu çıxış edərək bildirdi ki, kafedranın dosenti N.Z.Abdullayeva və ass. A.M.Yariyeva tərəfindən hazırlanmış 060614 – “Həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi mühəndisliyi” ixtisasının bakalavr pilləsi üçün İFS-4165y- “Qəza - xilasetmə işlərinin aparılma taktikası” fənnin tədris proqramını hazırlamışdır. Bu proqramı müzakirə edib öz tövsiyyənizi bildirməyinizi xahiş edirəm.

ÇIXIŞ ETDİLƏR: Professor G.Talıbov, dosentlər R.K.Həsənli, N.Ə.Şirinova, Ş.Eyvazova, N.Ə.Veysova və başqaları çıxış edərək hazırlanmış fənn proqramı haqqında öz müsbət fikirlərini bildirdilər və onların nəşr olunmasını tövsiyə etdilər.

QƏRAR: Dos. N.Z.Abdullayeva və ass. A.M.Yariyeva tərəfindən hazırlanmış 060614 – “Həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi mühəndisliyi” ixtisasının bakalavr pilləsi üçün İFS-4165y-“Qəza - xilasetmə işlərinin aparılma taktikası” fənni üzrə fənn proqramı nəşrə tövsiyə edilir.

Sədr:

Katib:

prof. F.V. Yusubov

b/m.G.X.Kərimova

ÇIXARIŞ

GÜNDƏLİK: 1. "Qəza xilasetmə işlərinin aparılma taktikası" fənni proqramının nəşrinə tövsiyə verilməsi haqqında.

İŞTİRAK EDİRDİLƏR: prof. N.Ş.İsmayılov (sədr), prof. F.V.Yusubov, dosent R.K. Həsənlı, prof. G.M. Talıbov, b.m. G.X.Kərimova (katib).

1. DİNLƏNİLDİ: prof. N. Ş. İsmayılov məlumat verdi ki,, "Kimya texnologiya, təkrar emal və ekologiya" kafedrasının dosenti N.Z.Abdullayeva və ass. A.M.Yariyeva tərəfindən hazırlanmış 060614 – "Həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi mühəndisliyi" ixtisasının bakalavr pilləsi üçün İFS-4165y-"Qəza xilasetmə işlərinin aparılma taktikası" adlı fənnin tədris proqramı müzakirəyə təqdim olunmuşdur.

Fənn proqramı kafedranın ümumi iclasında müzakirə edilmiş (09 sentyabr 2022-ci il tarixli 01 sayılı protokol) və əlyazmaya rəyçilər (f-r.e.d., prof. Ş.Ə.Əhmədov, t.ü.f.d., dos.əvəzi E.K.Qafarov) tərəfindən müsbət rəy verilmişdir.

Proqramda fənnin tədrisinin əsas məqsədi və vəzifəsi, fənn üzrə bilik və bacarıqlara olan tələblər, fənnin digər fənlərlə əlaqəsi, fənnin məzmunu o cümlədən fənn üzrə saatların bölüşdürülməsi, fənnin mövzular üzrə planı, fənnin dərslər növləri üzrə paylanması öz əksini tapmışdır.

Fənnin tədrisinə 90 saat ayrılmışdır. Fənn seçmə fəndir. Fənnə 7 kredit ayrılmışdır. "Qəza-xilasetmə işlərinin aparılma taktikası" fənninin proqramı tələbələrə uyğun şəkildə və yüksək səviyyədə hazırlanmışdır. Proqram elmi vəsaitdir və elmi maraq doğurur.

ÇIXIŞ ETDİLƏR: prof. F.Yusubov və dos.R.K.Həsənlı "Qəza xilasetmə işlərinin aparılma taktikası" adlı fənn proqramının nəşr olunmasını təklif etdilər.

QƏRARA ALINDI: "Kimya texnologiya, təkrar emal və ekologiya" kafedrasının dosenti N.Z.Abdullayeva və ass. A.M.Yariyeva tərəfindən hazırlanmış 060614 – "Həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi mühəndisliyi" ixtisasının bakalavr pilləsi üçün İFS-4165y-"Qəza xilasetmə işlərinin aparılma taktikası" adlı fənnin tədris proqramının nəşr olunması və qrif verilməsi tövsiyə edilsin.

Metodik komissiyanın sədri, t.e.d., prof.

Metodik komissiyanın katibi, b.m.

N.Ş.İsmayılov

G.X.Kərimova

Azərbaycan Texniki Universiteti
Metallurgiya və materialşünaslıq fakültəsi Elmi Şurasının
14 sentyabr 2022-ci il tarixli iclasının
01 sayılı protokolundan

Ç I X A R I Ş

İŞTİRAK ETDİLƏR: 17 Şura üzvündən 16 nəfəri.

GÜNDƏLİK: 4. Fənn proqramları: Dərslik, dərs vəsaiti, metodik göstərişlərin və fənn proqramlarının nəşri barədə.

EŞİDİLDİ: Şuranın elmi katibi, dos.R.K.Həsənli məlumat verərək qeyd etdi ki, “Kimya texnologiya, təkrar emal və ekologiya” kafedrasının əməkdaşları dos. N.Z.Abdullayeva və ass. A.M.Yariyeva tərəfindən hazırlanmış 060614 – “Həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi mühəndisliyi” ixtisasının bakalavr pilləsi üçün İFS-4165y-“Qəza xilasetmə işlərinin aparılma taktikası” fənnin tədris proqramını hazırlamışdır. Kafedranın uyğun protokolundan çıxarış Elmi Şuraya təqdim edilmişdir (09.09.2022-ci il, pr.№01). Bu fənn proqramını müzakirə edib öz tövsiyəinizi bildirməyinizi xahiş edirəm.

ÇIXIŞ ETDİLƏR: Professorlar A.T.Məmədov, prof. G.M.Talıbov, dosentlər M.Ç.Hüseynov, İ.A.Əliyev, S.N.Süleymanova və başqaları çıxış edərək hazırlanmış fənn proqramı haqda öz müsbət fikirlərini bildirdilər və onun nəşr olunmasını tövsiyə etdilər.

QƏRAR: Kafedranın dosenti N.Z.Abdullayeva və ass. A.M.Yariyeva tərəfindən hazırlanmış 060614 – “Həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi mühəndisliyi” ixtisasının bakalavr pilləsi üçün İFS-4165y-“Qəza xilasetmə işlərinin aparılma taktikası” fənni üzrə fənn proqramı nəşrə tövsiyə edilir.

SƏSVERMƏ: lehinə - 16, əleyhinə - yox, bitərəf – yox.

Elmi Şuranın sədri, dos.
Şuranın elmi katib, dos.

N.Q.Poladov
R.K.Həsənli

Azərbaycan Texniki Universitetinin əməkdaşları
dos. N.Z.Abdullayeva və ass. A.M.Yariyevanın
hazırladığı “Qəza xilasetmə işlərinin aparılma
taktikası”adlı fənn proqramına

RƏY

“Qəza xilasetmə işlərinin aparılma taktikası” fənninə (050614) “Həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi mühəndisliyi” üzrə yüksək ixtisaslı bakalavrların hazırlanmasında əhəmiyyətli yer verilir.

«Qəza xilasetmə işlərinin aparılma taktikası» fənnində tələbələr əsasən qəza-xilasetmə və digər təxirəsalınmaz işlərin (QXDTİ-nin) təşkilinin və keçirilməsinin əsaslarını, Fövqəladə hallar zonasında kəşfiyyatın təşkili və keçirilməsi, kəşfiyyat dəstələri və onların tapşırıqlarını, uçuqun, yanğın, radioaktiv, kimyəvi, bioloji zəhərlənmə şəraitində, təbii xarakterli fəvqəladə hallarda qəza-xilasetmə işlərinin təşkili və keçirilməsini, Fövqəladə hallar zonasında yerləşən əhalinin və zərərçəkmişlərin həyat fəaliyyətinin təminatını öyrənirlər.

Proqram 60 saat müəhazirə və 30 saat məşğələ dərsləri üçün nəzərdə tutulmuşdur. Fənnin tədris proqramı qarşıya qoyulmuş tələblərə cavab verir. Proqramı əhatə edən mövzular və onların həcmi fənnin tədrisi üçün keçərli hesab edilə bilər.

Hesab edirəm ki, proqram kifayət qədər materialların açıqlamasına yardım edəcəkdir və onun qəbulunu tövsiyə edirəm.

Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin

“Fövqəladə hallar və həyat fəaliyyətinin

təhlükəsizliyi” kafedrasının dosent əvəzi, t.ü.İ.Ş.

Qafarov E.K.

Azərbaycan Texniki Universitetinin əməkdaşları
dos. N.Z.Abdullayeva və ass. A.M.Yariyevanın
hazırladığı "Qəza xilasətmə işlərinin aparılma
taktikası"adlı fənn proqramına

RƏY

"Qəza xilasətmə işlərinin aparılma taktikası" fənninin proqramı "Həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi mühəndisliyi" ixtisası üzrə bakalavr hazırlığı üçün tərtib olunmuşdur.

Fənnin məqsədi tələbələrə FH nəticələrinin aradan qaldırılması üçün cəlb olunan qüvvə və vəsaitləri, Qəza xilasətmə dəstələri və xidmətlərini, onların taktiki imkanlarını, QXDTİ-nin keçirilməsində mülki müdafiə dəstələrinin fəaliyyət qaydası və üsullarını, zərərçəkmişlərin axtarışının təşkili və keçirilməsini, zərərçəkmişlərin və əhalinin FH zonasından təxliyyəsini, radioaktiv, kimyəvi və bioloji zəhərlənmədə xüsusi təmizlənmənin təşkili və keçirilməsini, QXDTİ-nin keçirilməsində təhlükəsizlik tədbirlərini öyrətməkdən ibarətdir.

Fənnin proqramında bölmələrin və mövzuların ardıcılığı tədris prosesində onların üzvü əlaqəsini və mənimsənilməsinin asanlaşdırılmasını təmin edilmişdir.

Beləliklə, dos. N.Z.Abdullayeva və ass. A.M.Yariyevanın hazırladığı "Qəza xilasətmə işlərinin aparılma taktikası"adlı fənn proqramının qəbul edilməsini və nəşr olunmasını tövsiyə edirəm.

AzTU-nun "Kimya texnologiya,
təkrar emal və ekologiya
kafedrasının f.-r.e.d., professor

Əhmədov Ş.Ə.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ ELM VƏTƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN TEXNİKİ UNİVERSİTETİ
“KİMYA TEXNOLOGİYA, TƏKRAR EMAL VƏ EKOLOGİYA” KAFEDRASİ

TƏSDİQ EDİRƏM

AzTU-nun tədris işləri üzrə prorektoru

N.A. Yusifbəyli

«14» 08 2022-ci il

«QƏZA XILASETMƏ İŞLƏRİNİN APARILMA TAKTİKASI»
fənninin

PROQRAMI
(bakalavriat səviyyəsi üçün)

Fakültə:	Metallurgiya və materialşünaslıq
İxtisas:	«050614 – Həyat fəalliyətinin təhlükəsizliyi mühəndisliyi»
İxtisas kafedrası:	Kimya texnologiya, təkrar emal və ekologiya
Fənni tədris edən kafedra:	Kimya texnologiya, təkrar emal və ekologiya
Kurs:	III
Semestr:	VI
Kreditlərin sayı:	7
Fənnə ayrılan ümumi saatlar:	210
Auditoriya saatlarının cəmi:	90
o cümlədən:	
Mühazirələr:	60 saat
Laboratoriya:	-
Seminar, praktiki məşğələ:	30 saat
Tələbənin auditoriyadankənar işi:	120 saat

BAKİ – 2022

İFS-4165y-"Qəza xilasətmə işlərinin aparılma taktikası" fənninin proqramı Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 13.08.2020-ci il tarixli 370 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş 050614 -«HFT mühəndisliyi» ixtisasının Ali Təhsil Proqramının və 10 sentyabr 2020-ci il tarixində AzTU-nun Elmi Şurası tərəfindən təsdiq edilmiş 050614 -«HFT mühəndisliyi» ixtisasının tədris planı əsasında tərtib olunmuşdur.

Fənn proqramını tərtib edən(lər):

"Kimya texnologiya, təkrar emal və ekologiya" kafedrasının dosenti, t.e.n. N.Z.Abdullayeva

"Kimya texnologiya, təkrar emal və ekologiya" kafedrasının assistenti A.M.Yariyeva

Fənn proqramı "Kimya texnologiya, təkrar emal və ekologiya" kafedrasının iclasında müzakirə olunmuş və təsdiq edilməsi üçün tövsiyə edilmişdir:

(« 09 » sentyabr 2022-ci il tarixli iclasın "01" №-li protokolu).

Kafedra müdiri t.e.d., prof. F.V.Yusubov

Rəyçilər:

Azərbaycan Texniki Universitetinin "Kimya texnologiya, təkrar emal və ekologiya" kafedrasının professoru, f.-r.e.d. Əhmədov Ş.Ə

Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin "Fövqaladə hallar və həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi" kafedrasının dosent əvəzi, t.ü.f.d. Qafarov E.K.

Fənn proqramı "Metallurgiya və materialşünaslıq" fakültəsinin Elmi Şurasının iclasında müzakirə olunmuş, bəyənilmiş və təsdiqə tövsiyə edilmişdir:

("14" sentyabr 2022-ci il tarixli iclasın "_01_" №-li protokolu)

Dekan dos. N.Q.Poladov

Mündəricat

Giriş	4
1. Ümumi qaydalar	4
1.1. Fənnin tədrisinin əsas məqsədi	4
1.2. Fənnin tədrisinin əsas vəzifəsi	4
1.3. Fənn üzrə bilik və bacarıqlara olan tələblər	4
1.4. Fənnin digər fənlərlə əlaqəsi	5
2. Fənnin məzmunu	5
2.1. Fənn üzrə saatların bölüşdürülməsi	5
2.2. Fənnin mövzular üzrə planı	6
2.3. Fənnin dərslər növü üzrə paylanması	6
2.3.1. Mühazirə dərslərinin mövzuları və həcmi	6
2.3.2. Məşğələ dərslərinin mövzuları və həcmi	9
2.3.3. Tələbənin sərbəst işin mövzuları və həcmi	9
2.3.4. Sərbəst işlərin nümunəvi mövzuları	9
3. Fənn üzrə tədris-metodik materiallar	10
3.1. Əyani və digər tədris-metodik vəsaitlərin, metodiki materialların siyahısı	10
3.2. Təvsiyə olunan ədəbiyyat	10
3.2.1. Əsas ədəbiyyat	10
3.2.2. Əlavə ədəbiyyat	10

Giriş

Fənn proqramı Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 24.12.2013-cü il tarixli 348 sayılı Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Ali təhsil müəssisələrinin bakalavriat və magistratura səviyyələrində kredit sistemi ilə tədrisin təşkili Qaydaları"nın, Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 13.08.2020-ci il tarixli 370 sayılı Qərarı ilə təsdiq edilmiş 050614 -«HFT mühəndisliyi» ixtisasının Ali Təhsil Proqramının və Tədris planının tələblərinə uyğun işlənib hazırlanmışdır. Fənn proqramı Azərbaycan Texniki Universitetində 050614 -«HFT mühəndisliyi» ixtisası üzrə bakalavr hazırlığı üçün tərtib olunmuşdur. Proqrama fənnin tədrisinin mərhələlər üzrə məzmunu və həcmi daxil edilmişdir.

Fənn proqramı əsasında işçi proqram (sillabus) hazırlanır.

Fənn proqramı müəllim və tələbələrin istifadəsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

1. Ümumi qaydalar

1.1. Fənnin tədrisinin məqsədi

«Qəza xilas etmə işlərinin aparılma taktikası» fənninin tədrisində məqsəd tələbələrə fəvqəladə hallarda qəza-xilas etmə işlərinin təşkili və keçirilməsinə aid bilik və bacarıqların öyrədilməsidir.

1.2. Fənnin tədrisinin əsas vəzifəsi

«Qəza xilas etmə işlərinin aparılma taktikası» fənni üzrə dərslər informasiya texnologiyasının tətbiqi ilə ixtisaslaşdırılmış auditoriyada həyata keçirilir.

Semestr ərzində 3 dəfədən az olmayaraq kollokviumlar keçirilir, məşğələ dərslərində tələbələrin bilikləri qiymətləndirilir.

Semestr ərzində tələbələr tərəfindən 10 müxtəlif mövzularda sərbəst iş yerinə yetirilir. Sərbəst işlərin mövzuları fənn müəllimi tərəfindən seçilir. Sərbəst işlər müəllim tərəfindən əvvəlcədən tərtib olunmuş qrafik əsasında yoxlanılır və qiymətləndirilir barədə davamlı biliklərin formalaşdırılması üzrə lazım olan bilik və bacarıqların aşılmasından ibarətdir.

1.3 Fənn üzrə bilik və bacarıqlara olan tələblər

«Qəza xilas etmə işlərinin aparılma taktikası» fənnin öyrənilməsi nəticəsində tələbələr aşağıdakıları

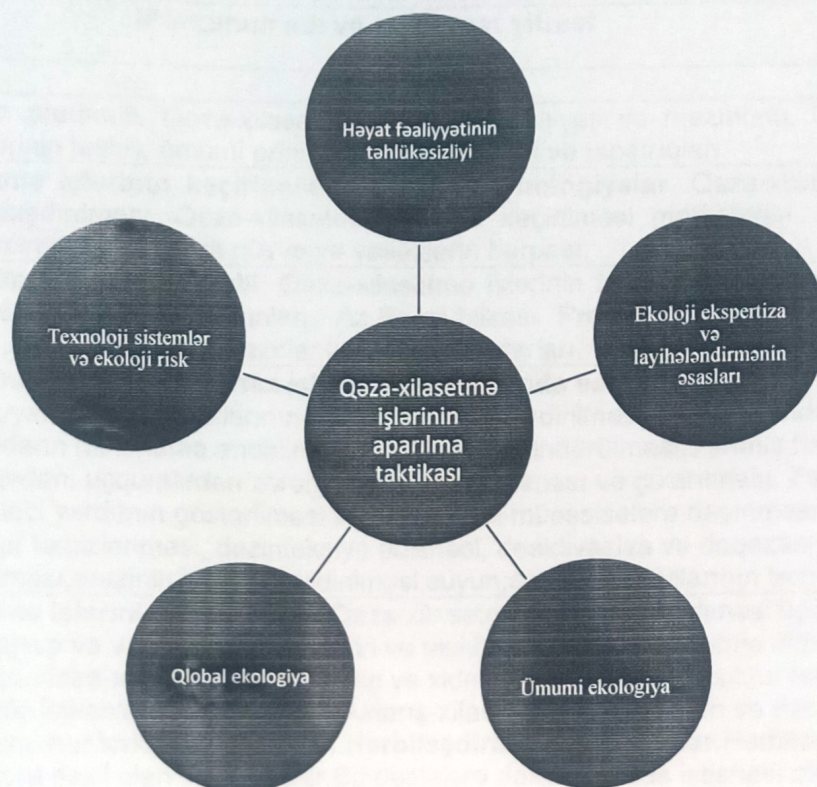
bilməlidirlər:

- qəza-xilas etmə və digər təxirəsalınmaz işlərin (QXDTİ-nin) təşkilinin və keçirilməsinin əsasları;
- FH nəticələrinin aradan qaldırılması üçün cəlb olunan qüvvə və vəsaitlər. Qəza-xilas etmə dəstələri və xidmətləri, onların taktiki imkanları. QXDTİ-nin keçirilməsində mülki müdafiə dəstələrinin fəaliyyət qaydası və üsulları;
- FH zonasında kəşfiyyatın təşkili və keçirilməsi, kəşfiyyat dəstələri və onların tapşırıqları;
- zərərçəkmişlərin axtarışının təşkili və keçirilməsi.
- uçuqun, yanğın, radioaktiv, kimyəvi, bioloji zəhərlənmə şəraitində, təbii xarakterli fəvqəladə hallarda qəza-xilas etmə işlərinin təşkili və keçirilməsi.

bacarmalıdırlar:

- FH zonasında yerləşən əhəlinin və zərərçəkmişlərin həyat fəaliyyətinin təminatı.
- zərərçəkmişlərin və əhəlinin FH zonasından təxliyyəsi.
- radioaktiv, kimyəvi və bioloji zəhərlənmədə xüsusi təmizlənmənin təşkili və keçirilməsi.
- QXDTİ-nin keçirilməsində təhlükəsizlik tədbirləri.

1.4. Fənnin digər fənlərlə əlaqəsi

Fənnin öyrənilməsi nəticəsində əldə olunan bilik və bacarıqlar sonrakı dövrlərdə 050614 - «HFT mühəndisliyi» ixtisası üzrə tədris fənlərinin öyrənilməsində, praktiki tətbiqində, kurs işlərinin, bakalavr buraxılış işlərinin və magistr dissertasiyalarının işlənilib hazırlanmasında istifadə olunacaqdır.

2. Fənnin məzmunu

2.1 Fənn üzrə saatların bölüşdürülməsi

050614 -«HFT mühəndisliyi» ixtisasının tədris planına uyğun olaraq, “Qəza xilasetmə işlərinin aparılma taktikası” fənni üzrə saatların bölgüsü Tədris Proqramının titul vərəqində verilmişdir.

2.2. Fənnin mövzular üzrə planı

№	Mövzunun adı	Dərs yükünün həcmi (saat)					
		Cəmi	Müha-zirə	Məş-ğələ	Labo-rato-riya	TSİ	Sl yerinə yetiril-məsi
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	QXI-nin təşkili və keçirilməsinin əsasları	20	2	-	-	16	2
2.	QXI-nin təşkili və keçirilməsinin hüquqi-normativ əsaları	24	2	-	-	20	2
3.	QXI-nin keçirilməsi üçün qüvvə və vəsaitlərin struktur tərkibi və tapşırıqları	23	4	-	-	18	1
4.	QXI-nin keçirilməsində idarəetmə	27	4	2	-	20	1
5.	FH zonasında kəşfiyyatın təşkili və keçirilməsi	37	12	8	-	16	1
6.	Təbii xarakterli FH-da QXI-nin təşkili və keçirilməsi	39	18	8	-	12	1
7.	Dağlarda QXI-nin keçirilməsi	9	2	2	-	4	1
8.	Texnogen xarakterli FH-da QXI-nin təşkili və keçirilməsi	31	16	10	-	4	1
	Cəmi	210	60	30	-	110	10

2.3. Fənnin dərs növləri üzrə paylanması
2.3.1. Mühazirə dərslərinin mövzuları və həcmi

No	Mövzunun adı və ədəbiyyat şifresi	Auditor saatlar	TS l
1	2	3	4
1.	Giriş. Fənnin predmeti. Qəza-xilasetmə işlərinin mahiyyəti və məzmunu. Qəza-xilasetmə işlərinin təşkili, ümumi prinsipləri, əsas növləri və tapşırıqları.	2	3
2	Qəza-xilasetmə işlərinin keçirilməsində əsas texnologiyalar. Qəza-xilasetmə işlərinin planlaşdırılması. Qəza-xilasetmə işlərinin keçirilməsi mərhələləri. FH-ın aradan qaldırılmasından sonra qüvvə və vəsaitlərin bərpası.		3
3	Qəza-xilasetmə işlərinin təşkili. Qəza-xilasetmə işlərinin təşkili və keçirilməsinə dair Az. Respublikasının Qanunları, Az.Respublikası Prezi-dentinin fərmanları, sərəncamları, Az.Respublikası Nazirlər kabinetinin qərarları.	2	3
4	Qəza xilasetmə və təxirəsalınmaz işlərin aparılmasında əsas məqsəd. FH zonasında nəqliyyatın hərəkət yollarının analizi və dəqiqləşdirilməsi.FH zonasında II təhlükəli faktorların minimuma endirilməsi.Yanğınların söndürülməsi.Yanmış tüstü ilə dolmuş sahələrdən, uçqunlardan zərərçəkənlərin axtarılması və çıxarılması. Zərərçəkənlərə ilk tibbi yardımın göstərilməsi və lazımı tibbi müəssisələrə daşınması. Əhəlinin sanitar təmizlənməsi, dezinfeksiya edilməsi, deaktivasiya və deqazasiya işlərinin aparılması,ərazinin zərərsizləşdirilməsi,suyun,ərzaq məhsullarının təm-məsi	2	3
5	Qəza-xilasetmə işlərinin keçirilməsi. Qəza-xilasetmə işlərinin keçirilməsi üçün cəlb olunan qüvvə və vəsaitlər. Nazirliklərin və təşkilatların qəza-xilasetmə xidmətləri və dəstələri.Qəza-xilasetmə dəstələrinin və xidmətlərinin növləri,struktur tərkibləri,təşkili,taktiki imkanları və tapşırıqları.Axtarış-xilasetmə xidmətlərinin və dəstələrinin təyinatı,struktur tərkibi və tapşırıqları. Hərbiləşdirilməmiş dəstələr. Hərbiləşdirilməmiş dəstələrə daxil olan vətəndaşlar.Bu dəstələrə daxil olmaqda istisnası olan vətəndaşlar. Tibb personalının hərbiləşdirilməmiş dəstələrə daxil olma qaydası	2	3
6	QXI-nin keçirilməsində idarəetmənin əsasları. İdarəetmə orqanları və onların əsas tapşırıqları. İdarəetmə orqanları tərəfindən gündəlik,yüksək hazırlıq və fəvqəl iş rejimlərində həyata keçirilən tədbirlər.Axtarış-xilasetmə dəstələrinin fəaliyyətində idarəetmənin təşkili.QXI-nin keçirilməsi planının hazırlanması,planın quruluşu və məzmunu.Plana əlavə olunan sənədlər.Planın dəqiqləşdirilməsi,düzəlişlərin edilməsi qaydası	2	3
7	FH nəticələrinin aradan qaldırılması məqsədilə həyata keçirilən kəşfiyyat növləri və üsulları. Mühəndis kəşfiyyatının mahiyyəti və məqsədi, MK-nın təşkili və aparılması üsulları. Mühəndis kəşfiyyatının əsas tapşırıqları. Mühəndis kəşfiyyatı dəstələrinin struktur quruluşu və kəşfiyyat vasitələri.	2	3
8	Fəvqəladə halların aradan qaldırılması üzrə güc və qüvvələr Qəza-axtarış xilasetmə xidməti. Hərbiləşdirilmiş və hərbiləşdirilməmiş axtarış və qəza xilasetmə bölmələri. Tibbi xidmət. Baytar xidməti. Hidrometroloji xidmət. Ərazi, yerli və obyekt mülki müdafiə xidmətləri. FH-ın aradan qaldırılması üzrə xüsusi mülki müdafiə güc və qüvvələr. Atom sahəsi üzrə qəza texniki mərkəzi	2	3
9	Radiasiya və kimyəvi kəşfiyyatın mahiyyəti və məqsədi. Radiasiya və kimyəvi kəşfiyyatın təşkili və aparılması üsulları, əsas tapşırıqları. Radiasiya və kimyəvi kəşfiyyat dəstələrinin struktur quruluşu və kəşfiyyat vasitələri.	2	3
10	Subasma ərazilərində kəşfiyyatın mahiyyəti, məqsədi və tapşırıqları. Subasmaya məruz qalmış ərazilərdə kəşfiyyatın aparılması üsulları. Subasmaya məruz qalmış ərazilərdə kəşfiyyatın aparılması üçün təyin olunan qüvvə və vəsaitlər. Su və hava nəqliyyatı vasitəsilə kəşfiyyatın aparılması.	2	3
11	Yanğın kəşfiyyatının mahiyyəti. Yanğın kəşfiyyatının aparılması üsulları və tapşırıqları.Yanğın kəşfiyyatının aparılması üçün təyin olunan qüvvə və vəsaitlər	2	3
12	Yanğın kəşfiyyatının məqsədi. Yerüstü və hava nəqliyyatı vasitəsilə yanğın kəşfiyyatın aparılması. Yanğın kəşfiyyatı dozoru, onun tərkibi, vəsaitləri və tapşırıqları. Yanğın kəşfiyyatı vasitəsilə şəraitin qiymətləndirilməsi.	2	3
13	Tibbi kəşfiyyatın məqsədi və tapşırıqları. Tibbi kəşfiyyatın növləri. Sanitar-epidemioloji kəşfiyyat, onun məqsədi və tapşırıqları. Sanitar-epidemioloji kəşfiyyatın aparılması üsulları. Fitopatoloji kəşfiyyat, onun məqsədi və tapşırıqları.	2	3

	Fitopatoloji kəşfiyyatın aparılması üsulları. Veterinar kəşfiyyat onun məqsədi və tapşırıqları. Veterinar kəşfiyyatın aparılması üsulları.		
14	Zəlzələ nəticəsində yaranan FH-larda QXI-nin məqsədi. Zəlzələ nəticəsində yaranan fəvqəladə hallarda qəza-xilasətmə işlərinin keçirilməsi üçün tələb olunan qüvvə və vəsaitlər, onların taktiki-texniki xarakteristikası.	2	3
15	Zəlzələ nəticəsində yaranan FH-larda QXI-nin tapşırıqları. Qəza xilasətmə işlərinin keçirilmə texnologiyası. Zəlzələ nəticəsində yaranan uçqunlarda axtarış-xilasətmə işlərinin növləri. Axtarış-xilasətmə işlərinin keçirilməsi üsulları və yolları	2	3
16	Subasma ərzilərində axtarış-xilasətmə işlərinin keçirilməsinin təşkili. Axtarış-xilasətmə vasitələri. Axtarış üsulları. Subasma ərzilərində axtarış-xilasətmə işlərinin keçirilməsi planının tərtibi. Yanğın zonasında zərərçəkmişlərin axtarışının təşkili və həyata keçirilməsi. Axtarış vasitələri və üsulları. Zərərçəkmişlərin (yanğın zonasında olanların) xilas edilməsi üsulları və yolları. Təbii yanğınlarda axtarış-xilasətmə işlərinin keçirilməsi texnologiyası	2	3
17	Sel zamanı qəza xilasətmə işlərinin təşkili. Selin nəticələrinin əsas xarakteristikası. Sel zamanı qəza-xilasətmə dəstələri və digər təxirə salınmaz işlər. Sel zamanı fəvqəladə hallarda qəza-xilasətmə və digər təxirə salınmaz işlərin düzgün aparılması. Sel zamanı kəşfiyyatın əsas məsələləri. Sel zamanı kəşfiyyatın aparılma üsulları	2	3
18	Qasırğada, tufanda axtarış-xilasətmə işlərinin keçirilməsi texnologiyası. Qəza xilas etmə işinin təşkili və keçirilməsi texnologiyası. Qasırğa, tufan nəticəsində yaranmış şəraitin xəritədə (sxemdə) göstərilməsi. Zərərçəkmişlərə ilk tibbi və birinci həkim köməyinin göstərilməsi.	2	3
19	Fırtınada və burağanda axtarış-xilasətmə işlərinin keçirilməsi texnologiyası. Qəza xilasətmə işinin təşkili və keçirilməsi texnologiyası. Fırtına və burağan nəticəsində yaranmış şəraitin xəritədə (sxemdə) göstərilməsi. Zərərçəkmişlərə ilk tibbi və birinci həkim köməyinin göstərilməsi.	2	3
20	Epidemiya və karantin şəraiti. Epidemiya və karantin şəraitində qəza-xilasətmə işlərinin keçirilməsinin təşkili. Qəza-xilasətmə işlərinin keçirilməsi texnologiyası.	2	3
21	Dağlarda qəza-xilasətmə işlərinin təşkili. Dağlarda qəza-xilasətmə işlərinin təşkilinin və keçirilməsinin əsas prinsipləri və texnologiyası. Dağlarda qəza-xilasətmə işlərinin keçirilməsi xüsusiyyətləri. Dağlarda zərərçəkmişlərin axtarış-xilasətmə işlərinin təşkili və keçirilməsi.	2	3
22	Kimyəvi təhlükəli obyektlərdə qəzalar. Kimyəvi təhlükəli obyektlərdə baş verən qəzalarda qəza-xilasətmə işlərinin keçirilməsinin təşkili və texnologiyası. Kimyəvi zəhərlənmə şəraitində qəza-xilasətmə işlərinin keçirilməsi xüsusiyyətləri.	2	3
23	Kimyəvi qəza zamanı vəziyyətin qiymətləndirilməsi. Kimyəvi obyektlərin dağılması. Xilasətmə işlərinin həcmi və onların keçirilmə ardıcılığı. Xilasətmə və digər təxirə salınmaz işlərin həyata keçirilməsi üçün güc və qüvvələrdən istifadə və onların qarşısına qoyulan məsələlər. Əsas qüvvələrin obyektlərə istiqamətləndirilməsinə diqqətin yönəlməsi. Zərərçəkənlərin və əhəlinin kimyəvi zəhərli rayonlardan daşınma nəqliyyatı və yerləri. Xilasətmə işlərinin aparılması üçün və təhlükəsizlik ölçülərinin götürülməsi. FH üzrə xəbərdarlıq sistemi qüvvələrinin nizamlı fəaliyyətinin təmini. Ehtiyat hissələrin tərkibi, yerləşdiyi rayon. Qarşıya qoyulan məsələlərin bölmələrə çatdırılması	2	3
24	Radiasiya təhlükəli obyektlərdə qəzalar. Radiasiya təhlükəli obyektlərdə baş vermiş qəzalar nəticəsində yaranan FH-larda qəza-xilasətmə işlərinin keçirilməsi texnologiyası. Radiasiya təhlükəli obyektlərdə baş vermiş qəzalar nəticəsində yaranan FH-larda QXI-nin təşkili, keçirilməsi prinsipləri və üsulları	2	3
25	Terror hadisələri zamanı qəza xilasətmə işlərinin təşkili. Terror aktı baş vermiş və baş vermək ehtimalı olan bütün obyektlərin siyahısı. Xüsusi təhlükəli istehsal obyektlərinə kənar şəxslərin daxil olmasına icazə verilməməli mümkün terror aktları zamanı FH proqnozunun hazırlanması. Zərərçəkmiş vətəndaşlar və qəza baş vermiş sahə üçün sığorta sisteminin tətbiqi. Təhlükəli istehsal müəssisələrinin lisenziyasının olması. Terror aktı və qəzaların məhdutlaşdırılması ilə bağlı ləğvətmə. Terror aktı zamanı təhlükəli maddələrin tapılması üçün xüsusi kəşfiyyat qruplarının hazırlanması. Texnoloji terror aktlarının sona çatdırılması və zərərsizləşdirilməsi üçün xüsusi tədbirlərin keçirilməsi	2	3

26	Meşə və torf yanğınlarının qarşısının alınma yolları. Meşə yanğınının (MY) əsas səbəbi. Yanğının yayılmasına görə MY-nin qrupları. MY-nin sahələrə görə klassifikasiyası. MY-nin qarşısını almaq üçün Az. Res. İcraedici orqanlarının yerinə yetirdiyi tədbirlər. MY-nin söndürülməsi üçün taktiki əməliyyatlar. MY-nin söndürülməsi üçün üsullar. Az. Res.-nin icra hakimiyyəti orqanları, yerli özünü idarə etmə orqanları, meşə rəhbərliyinin daimi MY-dan mühafizəyə qarşı apardığı işləri	2	3
27	Dağılmış bina-qurğularda uçqunlar altında qalmış insanların axtarışı üsulları, texnologiyası. Bina və qurğuların dağılmasında QXI-nin keçirilməsinin təşkili, əsas prinsipləri və üsulları. Bina və qurğuların dağılmasında QXI-nin keçirilməsinin xüsusiyyətləri. Uçqunların açılması üsulları, uçqunlardan insanların xilas edilməsi.	2	3
28	Dağılmış binaların yuxarı mərtəbələrindən daşıma üsulları. Xilasedici qayıqlar vasitəsi ilə düşürmə. İlgek vasitəsi ilə düşürmə. Döşə bağlama ilə və üfüqi şəkildə asma ilə və kanat yolların köməyi ilə düşürmə. Nərdivan vasitəsi ilə düşürmə.	2	3
29	Yanğınlarda xilasedicilərin fəaliyyət qaydaları. Yanğın zonasında qalmış insanların xilas edilməsi üsulları və yolları. Çoxmərtəbəli binalarda baş verən yanğınlarda qəza-xilasetmə işlərinin keçirilməsi. Yuxarı mərtəbələrə insanların xilas edilməsi texnologiyası, təxliyyə üsulları.	2	3
30	Nəqliyyat qəzalarında qəza-xilasetmə işlərinin keçirilməsinin əsas prinsipləri və növləri. Nəqliyyat qəzalarında keçirilən QXI-nin texnologiyası. Avtomobil nəqliyyatı qəzalarında qəza-xilasetmə işlərinin keçirilməsi texnologiyası. Dəmiryol nəqliyyatı qəzalarında qəza-xilasetmə işlərinin keçirilməsi texnologiyası.	2	3
	Cəmi	60	90

2.3.2. Məşğələ dərslərinin mövzuları və həcmi

No	Mövzunun adı	Auditor saatlar	TSİ (semi-narlara hazırlıq)
1	2	3	4
1.	Obyektlərin layihələndirilməsində mühəndis – texniki tədbirlər	4	3
2.	Obyektin işinin dayanıqlığının radioaktiv zəhərlənmə şəraitində qiymətləndirilməsi.	4	3
3.	Mühafizə qurğularının növünün seçilməsi, yerləşdirilməsi və tutumunun hesablanması	4	3
4.	Sanitar – texniki qurğuların, elektrik və rabitə təchizatı sistemlərinin tərkibinin təyin edilməsi	4	3
5	Mühafizə qurğularının mühafizə xassələrinə görə qiymətləndirilməsi	4	2
6.	Zəlzələnin təsirinə görə iqtisadiyyat obyektlərinin işinin dayanıqlığının qiymətləndirilməsi	4	2
7.	Qasırğanın təsirinə görə iqtisadiyyat obyektlərinin işinin dayanıqlığının qiymətləndirilməsi	3	2
8.	Obyektlərin layihələndirilməsində mühəndis – texniki tədbirlər	3	2
	Cəmi	30	20

2.3.3. Tələbənin sərbəst işinin mövzuları və həcmi

Fənn programında nəzərdə tutulmuş mövzuların mənimsənilməsinə möhkəmləndirmək məqsədi ilə tələbələr tərəfindən sərbəst işlər (SI) yerinə yetirilməlidir. Fənin öyrənilməsi nəticəsində əldə olunan bilik və bacarıqlar SI-in hazırlanmasında öz əksini tapmalıdır.

Sərbəst işin həcmi, tərtibatı və qiymətləndirilməsi meyarları sillabusda izah olunur.

Tələbəyə fənn üzrə semestr ərzində 1 sərbəst işin (zəruri hallarda sərbəst işlərin sayı artırılıla bilər) yerinə yetirilməsi tapşırığı verilir. Sərbəst işlərin tapşırıqları müxtəlif formada (referat, mühazirə mövzuları üzrə problem və praktiki xarakterli tapşırıqlar, məsələ, misal, sxem və ya modellərin işlənilməsi, fənn üzrə hesablama-cədvəl işləri, alqoritm və proqramların tərtib edilməsi və s.) ola bilər.

Sərbəst işlərin qəbulu fənn üzrə mühazirə dərslərini tədris edən müəllim və yaxud da kafedranın razılığı ilə məşğələ dərslərini tədris edən müəllim tərəfindən auditor saatlardan kənar saatlarda keçirilir.

2.3.4. Sərbəst işlərin nümunəvi mövzuları

Nö	Mövzunun adı və ədəbiyyatın şifri	TSİ
1.	FH-da obyektlərin işinin dayanıqlığı və ona təsir edən amillər	1
2.	FH obyektlərin dayanaqlı işinin təşkili və həyata keçirilməsi	1
3.	Obyektlərin planlaşdırılmasına, layihələndirilməsinə və tikilməsinə olan tələblər	1
4.	Obyektlərin işinin dayanıqlığına nüvə partlayışının I və II zədələyici amillərinin təsirinin qiymətləndirilməsi	1
5.	Obyektin personalının mühafizəsinin etibarlılığının qiymətləndirilməsinin ardıcılığı	1
6.	Obyektin mühafizə qurğularına və avadanlıqlarına olan tələblərin hesablanması	1
7.	Obyektin idarəetmə sisteminin dayanıqlığının qiymətləndirilməsi	1
8.	Obyektlərin material – texniki təchizat sisteminin qiymətləndirilməsi	1
9.	Obyektlərin işinin dayanıqlığına təbii xarakterli FH təsirinin qiymətləndirilməsi	1
10.	FH-da obyektlərin işinin dayanıqlığının yüksəldilməsi	1
	Cəmi	10

3. Fənn üzrə tədris-metodiki materiallar

3.1. Əyani və digər tədris-metodiki vəsaitlərin, metodiki materialların siyahısı

Nö	Adı	Mövzu planı üzrə mövzunun şifri	Miqdarı
1	Təqdimatlar	Bütün mövzular	Elektron
2	Fənnin öyrənilməsinə dair metodiki göstəriş	Bütün mövzular	Elektron və çap nüsxəsi
3	Mühazirələr və əlavə tədris materialları	Bütün mövzular	Elektron və çap nüsxəsi

3.2. Təvsiyə olunan ədəbiyyat

3.2.1. Əsas ədəbiyyat

1. 31 oktyabr 2017-ci il tarixli 828-VQD nömrəli Az.Res-nın Qanunu ("Azərbaycan" qəzeti, 13 dekabr 2017-ci il, № 275, Az.Res-nın Qanunvericilik Toplusu, 2017-ci il, № 12, I kitab, maddə 2196)
5. 1 may 2018-ci il tarixli 1109-VQD nömrəli Az. Resp-nın Qanunu ("Azərbaycan" qəzeti, 1 iyul 2018-ci il, № 143, Az. Resp-nın Qanunvericilik Toplusu, 2018-ci il, №6, maddə 1168)
6. Ушаков И. А. Спасательное дело и тактика аварийно-спасательных работ. Учебное пособие для вузов. Москва, 2017.
7. https://www.fhn.gov.az/uploads/legislation/aze/qanunlar/420_q.pdf
8. <http://www.e-qanun.az/framework/4271>
9. <https://fhn.gov.az/?aze/menu/29/6>
10. FH və mülki müdafiə haqqında Sənədlər toplusu. Tərtibçi və nəşir: Ş. Xuduoğlu. Bakı, 2007
11. H.O. Ocaqov Fövqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılması. Bakı, 2009-cu il.
12. C.N. Qasimov. Mülki müdafiə. Dərs vəsaiti. Bakı, 2012-ci il.

3.2. 2. Əlavə ədəbiyyat

1. Министерство Российской Федерации по делам гражданской обороны, чрезвычайным ситуациям и ликвидации последствий стихийных бедствий. Справочник спасателя. Книга 1-13. Москва, 2006.
2. Горбунов С.В. и др. Безопасность спасательных работ. Учебник. Книга I. Новогорск, 2005
3. В. Н. Матвеев, А. И. Бокарев, В. Д. Смирнов. Организация и ведение аварийно-спасательных работ. Учебное пособие. Омск, 2015.
4. А.Т. Олишевский. Организация и ведение аварийно-спасательных и других работ. Учебное пособие. Москва, 2016.
5. Н.Т. Асанбеков, У.М. Шамырканов, Б.С. Ордобаев. Организация и ведение аварийно-спасательных работ. Методические указания к практическим и семинарским занятиям. Бишкек, 2015.
6. Радоуцкий В.Ю., В.П. Полуанов. Организация и ведение аварийно-спасательных работ. Учебное пособие. Белгород, 2010.
7. Ушаков И. А. Спасательное дело и тактика аварийно-спасательных работ. Учебное пособие для вузов. Москва, 2017.
8. С.К. Шойгу и др. Учебник спасателя. Краснодар, 2002.
9. Г.Х. Харисов, А.Н. Калайдов, А.В. Фирсов. Организация и ведение аварийно-спасательных работ. Учебное пособие. Москва, 2013.